

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII“, asociațiune de institute financiare, ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA“ sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală (Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreană, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Coșrul (Buteni), Coșru (Lupșa), Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Concordia (Gherla), Cordiana, Coroana (Bistrița), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hașegana, Însoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Isvorul (Ighiu), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășanul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciana, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reun. de impr. și păstrare (Ilva-mare), Rîureana (Cap.-Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul-săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Silvania, Someșana, Speranța (Hosman), Steaua, Șercăiana, Șoimul (Uioara), Șoimul (Vașcău), Târnăveana, Țimișana, Țibleșana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sânmartin), Vulturul (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea, Zorile.

Prețul de prenumărare:

pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—

Redactor responsabil:

CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Banca Austro-Ungară.

— La jubileul de 100 de ani al ei. —

La 1 Iunie a. c. s'au împlinit 100 de ani dela data memorabilă, la care s'a edat patenta imperială pentru înființarea Băncii naționale austriace privilegiate, investită cu dreptul exclusiv de a emite bancnote, instituțiune, din care mai târziu — după dualism — a ieșit Banca Austro-Ungară de astăzi.

O sută de ani este fără îndoială un interval de timp foarte îndelungat, pe care banca noastră de emisiune l-a parcurs în cele mai diferite împrejurări. A avut însă totdeauna un rol foarte însemnat, atât în împrejurările grele și critice din jumătatea primă a secolului trecut, cât și în periodul de liniște și progres general, ce a urmat după introducerea dualismului în monarchia habsburgică. Pe timpuri grele, banca noastră de emisiune a învins enorme greutăți, a regulat situații foarte critice și pe deasupra a făcut incontestabile servicii economiei private a locuitorilor din țările monarchiei. Trecută peste dificultățile primelor decenii ale existenței sale, banca de emisiune a prins rădăcini tot mai adânci, s'a întărit tot mai mult, s'a ridicat tot mai tare, ajungându-și culmea mării în ultimele două decenii, în care i-a revenit rolul cel mai însemnat și mai important, acela de a contribui la regularea valutei, la trecerea la valuta de aur și de coroane.

E cu neputință a înșiră în cadrele unui articol de revistă toate serviciile mari, pe care Banca Austro-Ungară le-a făcut în decursul unui secol statelor și locuitorilor monarchiei.

Ajunge să spunem la acest loc, că ea a fost multă vreme singurul, iar în ultimii 50 de ani cel mai însemnat factor financiar, cătră care s'au îndreptat toți cei ce au avut trebuință de credit, de capital de circulațiune. În schimb banca noastră de emisiune și-a împlinit datoria față de toți și nu se va găsi factor productiv și solid în monarchia noastră, care să fi solicitat și să nu fi primit sprijinul acestei nobile instituțiuni. Azi toată lumea, fără deosebire de naționalitate, recunoaște importanța cea mare și serviciile excelente, pe cari banca de emisiune le-a adus vieții economice și financiare din toate țările monarchiei. Noi Românii, cari prin băncile noastre întreținem vii legături cu Banca Austro-Ungară, și cari în cursul timpului am putut constata cea mai mare bunăvoință și cea mai desăvârșită imparțialitate din partea conducătorilor ei, ne simțim datori să-i aducem, din prilejul jubileului ei de 100 de ani, tributul recunoștinții și omagiilor noastre, pe cari le împreunăăm cu cele mai sincere urări pentru progresul din viitor al acestei instituțiuni, progres, care va fi în parte și al nostru.

După acestea, lăsăm să urmeze câteva date cu privire la trecutul Băncii Austro-Ungare.

Actuala noastră bancă de emisiune s'a înființat — cum am arătat mai sus — prin patenta imperială din 1 Iunie 1816. S'a înființat ca societate pe acțiuni cu un capital, care în cursul timpului s'a tot urcat, așa că a ajuns la suma considerabilă de 210 milioane coroane. Ca să avem o idee, cum a ajuns banca noastră de emisiune la acest însemnat capital, dăm următoarele date:

In 1816 s'au emis	50,621 acții à 600 fl. m. c. =	30.372,600
„ 1854 „ „ încă	49,374 „ „ 800 „ „ =	39.503,200
„ 1855 „ „ „	50,000 „ „ 700 „ „ =	35.000,000
	Total 150,000 fl. m. c. =	104.875,800
	Prefăcuți în fl. v. a. à 1'05	fl. v. a. 110.119,590
In 1863 s'a adaogat din profitul anual . . .	„	130,410
	fl. v. a.	110.250,000
In 1868 s'a replătit pentru fiecare acție 135 fl. „	„	20.250,000
	fl. v. a.	90.000,000
Ulterior s'a decis ca să se mai adauge din fondul de rezervă	fl. v. a.	15.000,000
	fl. v. a.	105.000,000
	K	210.000,000

Valoarea nominală deci a unei acțiuni este Cor. 1,400.—. Cea de curs însă aproape Cor. 2,000.—.

Primul privilegiu al băncii de emisiune a durat până la 1841, adică 25 de ani. În tot decursul acestui interval de timp, banca a lucrat în cadre mai înguste, însă a putut totdeauna satisface îndatoririlor sale de a răscumpără bancnotele, la cerere, în monedă sunătoare. La sfârșitul anului 1840, erau în circulație 167 mil. fl. bancnote. Portofoliul de cambii eră de 31·3 mil. fl., iar cel al împrumuturilor de 17·4 mil. fl. În decursul primului privilegiu, banca noastră de emisiune faptic nu a avut deschisă nici o filială.

Al doilea privilegiu a durat dela 1841—1866. În decursul acestui timp cade războiul civil din 1848/49 și războaiele cu Italia din 1859, pentru cari banca a fost foarte mult luată în considerare de guvernul austriac. În Maiu 1848 s'au ivit oarecari greutăți și banca fu silită — pentru câtva timp — să sisteze răscumpărarea de bancnote. Pentru a-și ajuta, banca face în 1854 și 1855 emisiunile nouă de capital, de cari am amintit mai sus, iar statul îi cedează pentru amortizarea datoriilor sale, proprietăți de 156 mil. Prin aceste operațiuni banca s'a recules și a ajuns în stare favorabilă. Afacerile băncii, în decursul celui de al doilea privilegiu, s'au dezvoltat în proporții însemnate. Astfel la sfârșitul anului 1866, erau în circulație bancnote de 247 mil. fl., iar stocul metalic se urcase în argint la fl. 107 mil. și în aur 2 mil. Escontul eră 39 mil. fl., iar lombardul 31 mil. În cursul acestui period de privilegiu s'a început înființarea de filiale prin deschiderea celei din Praga, la 1847.

Următorul privilegiu s'a acordat până la finea anului 1876, când s'a asigurat și garantat băncii o mai mare independență față de stat. S'a dat drept băncii ca să poată emite bancnote neacoperite până la 200 mil. fl., iar tot ce trecea peste această sumă se cerea să fie acoperit cu argint resp. cu $\frac{1}{4}$ aur. În timpul acestui privilegiu banca face progrese însemnate, mulțumită dualismului, care a creat împrejurări mai liniștite și mai prielnice pentru viața economică și financiară. Circulația de bancnote a ajuns la 282 mil. fl., iar stocul metalic a numărat 67 mil. aur, 70 mil. argint și 11 mil. devize. Escontul a fost 77·5 mil., iar lombardul 25 mil. fl.

Al treilea privilegiu a expirat la finea anului 1876. Abia doi ani în urmă putu această instituțiune curat austriacă să devină, pe calea legii, instituțiune comună, în care să se valideze raportul dualist între

Austria și Ungaria. Incepând cu 5 Iulie 1878, banca națională austriacă își continuă operațiunile sub numirea de *Banca Austro-Ungară*, al cărei nou privilegiu dură până la 31 Dec. 1887. În noua stare de lucruri, au obvenit schimbări esențiale. S'au înființat două institute principale: în Viena și Budapesta, apoi filiale și expozițiuni în orașele principale ale statelor dualiste. Băncii i s'a dat drept să emită bancnote și peste rezerva metalică, însă cel mult 200 mil. fl. Monarchia și-a regulat datoriile față de bancă, rămânând Austria în obligo numai pentru 80 mil. fl. În cursul acestui deceniu, Banca Austro-Ungară a urmat să se consolideze în măsură însemnată. La 1885 aveă în circulație 364 mil. fl., iar acoperirea metalică constă din 69 mil. aur, 199 mil. argint și peste 10 mil. devize. Escontul eră 136 mil., lombardul 27 mil., iar hipotecile 127 mil.

Privilegiul următor s'a dat fără greutate până la finea anului 1897. Cu această ocaziune s'a decretat, că bancnotele trebuie să aibă acoperire de 40% în stocul metalic. Cu această acoperire se putea pune în circulație orice sumă de bancnote. Pentruca totuș să se stăvilească emisiunile exagerate, s'a decis, că dacă bancnotele emise ar întrece valoarea stocului metalic cu 200 mil., tot ce trece peste această sumă va cădea sub un impozit de 5%. Banca primi concesiune să-și extindă activitatea și asupra Bosniei și Herțegovinei. În decursul acestui privilegiu s'a pus la ordinea zilei reforma valutei, trecerea la valută de aur, reformă, în care Banca Austro-Ungară a avut un rol extrem de important, cu deosebire prin ajutorul mare, ce l-a dat celor două guverne la retragerea din circulațiune a biletelor cu curs forțat. În decursul acestui period de privilegiu, banca s'a dezvoltat cu adevărat frumos. Circulația de bancnote la finea anului 1895 eră de fl. 620.000.000, iar stocul metalic aveă 244 mil. în aur, 127 mil. în argint și aproape 7 mil. în devize. Escontul eră 120 mil. fl., lombardul 102 mil., iar hipotecarele 155 mil.

Din cauza greutăților politice interne, privilegiul următor s'a putut acordă abia cătră finea anului 1899. S'a acordat până la finea anului 1910. Aceasta este epoca valutei de aur în coroane, dar totodată și epoca consolidării celei mai frumoase a băncii noastre de emisiune. La finea anului 1910 bancnotele din circulație au fost 2 miliarde 376 mil. Stocul metalic se compunea din 1 miliard și 320 mil. cor. în aur, 289 mil. în argint și 60 mil. în devize. Escontul a ajuns la 882 mil. cor., lombardul la 139 mil., iar creditele hipotecare la 299 mil. cor. Noul și ultimul privilegiu fu acordat până la finea anului 1917. În decursul lui intervine războiul, care găsește Banca Austro-Ungară excelent consolidată și în situație a face Monarchiei cele mai prețioase servicii. Viitorul va arătă, ce a făcut această mare instituțiune pentru patria noastră. Până atunci primească recunoștința și admirațiunea tuturor oamenilor de bine.

Centrala institutelor financiare.

Joi în 1 crt. s'a făcut constituirea Centralei institutelor financiare din Budapesta, la care s'au atașat cea 1300 de bănci, subscriind un capital de cea 35 mil. Cor. Băncile naționalităților, cum și cele croate deasemenea și-au anunțat intrarea în legăturile Centralei. Dintre institutele noastre s'au atașat noiei instituțiuni 59 de bănci, semnând cu totul 159 de cvote cu un capital nominal de Cor. 616,000.— Intre acestea însă asupra „Albinei“ vin 31 de cvote, asupra „Victoriei 18, asupra „Bihorenei“ și „Timișanei“ câte 9—9 cvote și asupra „Ardelenei“ și „Patriei“ câte 7—7 cvote. Restul de 98 de cvote se distribuie asupra celorlalte 53 de bănci. Față cu capitalul subscris de totalitatea băncilor, institutele noastre reprezintă aproape 2%. Tot cam aceeași proporție o reprezintă și băncile săsești. Cele slovăcești însă și mai puțin. Singure băncile croate reprezintă un procent mult mai urcat.

Adunarea de constituire s'a ținut la ministeriul de finanțe. A fost deschisă de ministrul *Teleszky* cu o vorbire potrivită, în care și-a exprimat speranța, că noua instituțiune va reformă organismul financiar al băncilor. A declarat, că această instituțiune o consideră de singurul rezultat și creațiune pozitivă în activitatea și trecutul său. În sfârșit și-a exprimat mulțumirea că Croații și naționalitățile încă s'au atașat noiei întreprinderi. A prezentat apoi pe noul președinte al Centralei, *Ios. Schmidt*, care și-a schițat programul și a condus adunarea până la sfârșit.

Alegerile s'au făcut cu aclamațiune, deoarece cu două zile înainte de adunare, la stăruința și cererea guvernului, diferitele grupări electorale, au acceptat o listă comună. S'a ales consiliul de direcțiune, comitetul administrativ și comitetul de censori. Naționalitățile au obținut loc în comitetul administrativ și anume Românii, Sașii și Slovaci. Croații însă au obținut 6 locuri în comitetul administrativ și un loc în consiliul de direcțiune. S'a motivat cu participarea lor în număr mai însemnat. La locul rezervat pentru Români a fost ales d-l *Ioan I. Lăpădatu*, secretarul „Solidarității“.

Influența războiului asupra viitoarei înfățișări a politicii comerciale.

(Continuare).

Nu mai puțin intensă este și tendința cealaltă a formării de unități economice pe cât posibil mai mari și mai independente una de alta, tendință pe care *G. Schmoller* o caracteriză în 1900 astfel: «Creșterea populației, progresul tehnicii industriale și a transportului a produs dela 1875 până la 1900 rivalități economice din ce în ce mai mari. În toate părțile se nascu tendința de a-și asigura cel puțin piața internă. Marile state agrare Rusia și Statele-Unite voiau să-și desvolte o industrie mare și își închiseră aproape granițele. Coloniile engleze au trecut în mare parte la protecționism, asemenea Germania, Austria, Italia și Franța. Numai Anglia se pare că a rămas credincioasă politicii liberale».

Dar deși aplicarea generală eră în direcțiunea protecționistă — fiindcă și Anglia a înclinat după 1900 în spre protecționism — existau totuși deosebiri între cele trei state Anglia, Germania și Franța.

Să le caracterizăm în scurt pe fiecare:

Anglia.

Intreaga istorie a regimului vamal englez arată o trecere înceată, dar neîntreruptă, către liberul schimb. Incepând cu guvernul lui *Huskisson*, care introduce între 1824—1827 primele reforme liberale, ce constau în atenuarea actului de navigațiune a lui *Cromwell*, în reducerea taxelor de import pentru materii prime, în înlocuirea raporturilor monopolistice dintre țara mamă și colonii, prin taxe diferențiale de preferință și în reformarea administrațiunii vamale, continuând cu Sir *Robert Peel*, care între 1841—1846 duce mai departe reformele liberale din care cea mai importantă a fost aprobarea legii cerealelor din 1846 și încheind cu *Gladstone* ale cărui reforme principale au fost înlăturarea taxelor diferențiale, înlocuirea taxelor protectoare prin taxe fiscale și încheierea tratatului comercial anglo-francez din 1860, — politica comercială engleză se apropia mereu mai mult de realizarea liberului schimb.

Totuși încă dela 1865 privirea unora din bărbații de stat englezi e atrasă de nașterea concurenței amenințătoare a statelor mari și de politica de independență și protecționism a coloniilor engleze însăși. În același an *Disraeli* atrage atențiunea că Anglia trebuie să se gândească dacă are de gând să renunțe la coloniile sale sau să întreție relațiuni cu ele, chiar cu prețul unor sacrificii. Atunci s'a ivit ideea creării unui imperiu britanic.

Prima parte care constă în realizarea unei noi politici de cucerire a înfăptuit-o *Disraeli*, prin cuceririle din Africa de Sud, Egipt și Estul Africii, Imperiul britanic, care în 1866 avea o suprafață de 12.6 mil. k. p. ajunge la 1899 la 27.8 mil. k. p. cu o populațiune de peste 850 mil. locuitori. Acela însă care desăvârșește ideea imperialismului britanic este *J. Chamberlain*. Mijloacele de politică comercială de care s'a slujit erau: reintroducerea de taxe diferențiale în legăturile dintre metropolă și colonii, adică introducerea de taxe vamale asupra materiilor prime și a substanțelor alimentare, taxe ce aveau să fie reduse pentru mărfurile, ce proveneau din coloniile engleze. Constatăm prin urmare un început de revenire la protecționism.

Aceasta eră situațiunea în Anglia înainte de război, caracterizată prin lupta nesigură între principiul liberal și principiul autonomiei economice, care avea să se realizeze prin mijloacele protecționiste.

Franța.

Politica comercială franceză este foarte schimbătoare la începutul secolului al 19-lea, deși privită în liniile ei generale arată până la 1860 o tendință generală către liberul schimb. După războiul franco-german dela 1870, mișcarea protecționistă începe prin taxe moderate pentru industrie, taxe, cari aveau și rostul de a mări veniturile fiscale ale statului. Tendința protectoare, în parte după pilda Germaniei, devine mai accentuată odată după elaborarea noului tarif al lui *Méline* din Ianuarie 1892, când se pun bazele regimului vamal francez, rămase neschimbate până în ziua de astăzi. D-nul *Morel*, însărcinat în 1907 cu redactarea raportului general asupra revizuirii tarifului vamal din 1892 zice: «Le double tarif est la clef de voute de notre édifice économique».

Intr'adevăr, la această dată Franța introduce sistemul *tarifului vamal dublu*, la baza regimului său tarifar. Aceasta înseamnă că făcând excepție de la regula obișnuită a adoptării unui *tarif general* unic pentru statele, cu care nu se încheiau convențiuni comerciale și a unui *tarif convențional* ale cărui taxe se stabileau prin tratări reciproce, Franța adoptă sistemul *tarifului general dublu*, alcătuit dintr'un *tarif maximal*, aplicabil țărilor necontractante și un *tarif minimal*, care indică limita până unde se putea merge cu concesiunile față de țările contractante.

Mai departe se caracterizează sistemul francez a) prin aceea că parlamentul păstrează libertatea modificării taxelor minime, fapt care nu dădea siguranța contractanților că taxele stipulate în convențiune vor fi menținute pe o durată mai lungă și b) prin încheierea de convențiuni, cari puteau fi denunțate oricând cu un aviz prealabil de un an de zile, ceea ce iarăși contribuia la nesiguranța raporturilor stabilite prin contract.

Caracteristica sistemului francez era deci *nestabilitatea* convențiilor, atât în ce privește durata cât și măsura taxelor protectoare. Tariful vamal din Martie 1910, nu a fost altceva decât o adaptare a principiului din 1892 la noile condițiuni de dezvoltare ale vieții economice, ce se caracterizează printr'o specializare mai mare, și prin noi invențiuni în domeniul industrial, schimbări cărora avea să le corespundă modificări și adaosuri ale taxelor cuprinse în vechiul tarif vamal.* Sistemul francez fusese introdus mai întâiu în *Spania*, și a fost în urmă imitat de *Rusia* în 1893, și într'o formă mai puțin deplină în *Norvegia*, *Grecia* și *Muntenegru*.

Prin sistemul adoptat, Franța se declară pentru principiul autonomiei vamale și economice, reprezentând astfel protecționismul intransigent.

Germania.

În fața sistemului francez stă un al doilea sistem inaugurat de Caprivi în imperiul German în 1892 și denumit *sistemul tratatelor Europei centrale*. El se caracterizează prin adoptarea unui singur *tarif general*, ce conține taxele aplicabile statelor cu care nu s'au încheiat convențiuni comerciale și a unui *tarif convențional*, care cuprinde reducerile de taxe făcute țărilor contractante și se aplică tuturor statelor cărora li s'a acordat clauza națiunii celei mai favorizate. Pe această bază sunt clădite tarifele vamale din Germania, Austro-Ungaria, Elveția și Italia.

Sistemul german făcea din tratatele de comerț, cu termen lung, pivotul politicii sale vamale. Aceste tratate se caracterizează prin următoarele două momente: a) conțineau fiecare câte un tarif convențional obținut prin tratări reciproce și nu limitat dinainte prin lege și b) se încheiau numai pe o perioadă fixă de 12 ani. Noul regim vamal german inaugurat la 26 Decembrie 1902, deși constituie un nou pas pe calea protecționismului prin urcarea taxelor vamale agrare, totuși tinde la păstrarea aceleiași baze a politicii comerciale și anume încheierea de convențiuni comerciale pe termen lung. Aceasta a contribuit la amânarea promulgării noului tarif până la încheierea noilor convențiuni, care a durat până la 1906. Ultimele convențiuni comerciale valabile în totalitatea lor

* Pe baza tarifului dublu, Franța a încheiat convențiuni comerciale cu Germania, Austro-Ungaria, Italia, Spania și Sârbia, valabile până la 31 Decembrie 1917, iar cu celelalte state europene valabile pe termene mai puțin lungi, toate putând să fie denunțate cu un aviz prealabil de 12 luni.

până la 31 Decembrie 1917, nu sunt în general decât o prelungire a noilor tratate, cuprinzând câteva modificări și având ca obiect mai mult consolidări decât reduceri de taxe. Tendința fundamentală a sistemului german era, în primul rând, legarea țărilor Europei centrale prin legături strânse și de mai lungă durată spre a forma astfel cu timpul pe baza intereselor comune un fel de alianță economică, cu timpul poate și politică, pentru apărarea intereselor comune împotriva marilor imperii mondiale, Anglia, Rusia și Statele Unite.

S'au legat astfel prin tratate cu termen lung ce expiră în 1917, toate statele Europei centrale în frunte cu Germania și urmată de Austro-Ungaria, Italia, Elveția și Belgia, la care s'au alipit și statele balcanice România, Serbia și Bulgaria. (Va urma).

Ordonanța guvernului cu privire la recolta anului de față.

Foia oficială a publicat la 31 Maiu ordonanța guvernului de data 30 Maiu a. c. cu privire la secestrarea recoltei *grâului, săcării, îndoiturilor* (grâului mestecat), *orzului, meiului și ovăsului* din anul 1916. Ordonanța are Nr. 1750/1916 M. P. și conține pe scurt următoarele dispoziții:

I. Secvestrarea recoltei anului 1916.

§ 1. În interesul asigurării prevederii generale cu mijloacele de trai și a trebuinței generale în cursul anului economic 1916/17, vânzarea și comerțul de altă dată, cum și întrebunțarea recoltei de grâu, săcară, îndoiture, orz, meu și ovăs a anului 1916 se pot face numai în înțelesul dispozițiilor ministeriului și în condițiile stabilite de același.

Spre acest scop recolta de grâu, săcară, îndoiture, orz, meu și ovăs din anul 1916 se secestrează și producătorul poate dispune asupra ei, pe timpul cât are valoare această ordonanță, numai în cadrele acesteia.

În aplicarea acestei ordonanțe se privește ca producător și acela, care primește de la producător din recolta anului 1916 grâu, săcară, îndoiture, orz, meu și ovăs ca răsplată pentru muncă, ca plată pentru secerat, plată pentru treerat sau stipulație.

§ 2. Producătorul poate să rețină și să întrebunțeze liber aceea parte din recolta secestrată, de care are trebuință pentru casa și economia sa.

La stabilirea trebuinței pentru casa și economia sa se socotește numai timpul până la 15 August 1917.

Sub titlul *trebunței pentru casă* se poate socoti numai o astfel de cantitate de produse, care corespunde *porțiunii de făină de 400 grame pentru un cap pe zi*, socotind și plata pentru măciniș, prăfuirea și tărățele, anume se pot socoti pro cap și pe lună din grâu, săcară, îndoiture și orz împreună numai 18 klgr., și adecă după acelea persoane, cari primesc întreținerea în permanență în gospodărie (§ 1). Cantitatea, ce poate să rețină producătorul din *meiu*, sub titlul pentru trebuința casei pro cap o stabilește primăria comunală (primarul orașului),

Ca *trebuință pentru economie* se poate socoti numai plata, ce se dă în naturalii (răsplata pentru muncă, pentru secerat, treerat, stipulațiunea pentru cei angajați, servitori, muncitori), sămânța pentru sămănat și trebuința pentru contingentul de animale. În această privință se poate însă socoti nu numai trebuința dela locul de producțiune a producătorului, ci și trebuința, ce s'ar ivi în economia aflătoare în alt loc a aceluia.

O altă ordonanță va stabili cât poate să întrebuințeze producătorul din recolta secvestrată la *fabricațiunea de spirt agricolă proprie*.

§ 3. Partea producțiunii secvestrate, ce trece peste trebuința casei și economiei proprii, producătorul o poate vinde numai *Societății pe acții pentru produse de războiu, comisionarilor acesteia sau acelorora, cari în sensul acestei ordonanțe* (§ 5, 8—10) sunt autorizați să cumpere astfel de produse dela producători, conform certificatului de cumpărare emis de autorități. Producătorul este obligat să păstreze proviziile și la provocarea autorităților să le prezente celor, cari în sensul §-ului 5, îndreptățiți fiind să cumpere, sunt provăzuți cu certificate de cumpărare emise de autorități, cum și Societății pe acții pentru produse de războiu, comisionarilor acesteia sau acelor cumpărători, cari pe baza §§-ilor 9 sau 10, în înțelesul §§-ilor 7, 9 resp. 10 sunt provăzuți cu document.

Producătorul nu poate dispune de partea recoltei, ce trece peste trebuințele casei și economiei proprii, nu o poate întrebuința, nici măcină, nici să o dea ca nutreț, nici să o prelucere, nici să o înstrăineze, nici a-i încuviința cuiva vr'un drept la aceea. Producătorul, care întrebuințează partea recoltei ce trece peste trebuințele casei și economiei proprii, măcinându-o, prelucrându-o sau dispunând de recolta sa în favorul unui al treilea, despre care știe, că în înțelesul acestei ordonanțe nu este îndreptățit la cumpărare sau că depășește îndreptățirea sa la cumpărare, e responsabil pentru aceasta conform dispozițiilor acestei ordonanțe.

Conform unei ordonanțe, ce se va emite mai târziu, producătorul este obligat să ofere spre cumpărare, verbal sau în scris până la termenul stabilit de ministerul de agricultură, *Societății pe acții pentru produse de războiu* (Budapesta V., Str. Nádor Nr. 9) partea nevândută a recoltei sale puse sub sechestru, care trece peste trebuințele casei și economiei sale, dacă până la 15 Octomvrie a anului 1916 nu a vândut-o celui îndreptățit spre cumpărare în înțelesul ordonanței prezente.

Partidei trebuie să i se dea o adeverință în scris pentru oferta făcută.

Societatea pe acții pentru produse de războiu este obligată să primească dela partide produsele oferite spre cumpărare cu prețul, care corăspunde *prețului maximal* stabilit de autorități conform calității produselor.

§ 4. Producătorului îi este interzis a expediă de pe teritoriul comitatului, unde se află economia sa partea recoltei puse sub sechestru. În economia sau gospodăria sa, ce se află situată pe teritoriul altui comitat, poate totuș producătorul să transporte produsele sale pentru înmagazinare sau pentru întrebuințare în înțelesul ordonanței prezente cu concesiunea primpretorelui cercual (în orașe cu concesiunea primarului orașenesc). Primpretorele cercului (primarul orașului) este obligat să înștiințeze cu privire la concesiunea dată atât pe primul funcționar al comitatului de pe care se transportă produsele, cât și pe primul funcționar al comitatului, pe care ele se transportă, de asemenea și Societatea pe acții pentru produse de războiu. Persoanele numite în alineatul 3 al §-ului 1 pot să strămute produsele, ce le primesc sub titlul de răsplată a muncii, parte pentru secerat, pentru treerat sau ca stipulație, fără concesiune deosebită la locul aparținerei lor stabile, chiar și în cazul când acel loc este situat afară de granițele comitatului, în care produsele au fost recoltate. Pentru transport, dacă acesta se face cu trenul, cu naia sau cu carul este trebuință de un certificat de transport, conform normelor stabilite spre acest scop (în § 19).

Secvestrul nu împiedecă *zalogirea produselor* ce s'a făcut în scopul execuțiunii. Totuș produsele se pot vinde pe calea licitațiunii, numai dacă nu se face nici o dispoziție pentru procurarea lor pentru scopurile aprovizionării publice sau pentru trebuințele publice. Delegatul (executorul) este obligat ca în acest scop să înștiințeze Societatea pe acții pentru produsele de războiu.

II. Cumpărarea pentru trebuința casei și economiei proprii a cumpărătorului.

§ 5. Celce nu e însuș producător, sau acela a căruia recoltă nu acopere trebuința casei și economiei sale, este îndreptățit, pe baza unui certificat de cumpărare emis de primăria comunală să cumpere grâu *până la 15 Octomvrie 1916*, pentru trebuința casei proprii și pentru trebuința economiei sale, pe teritoriul comunei în care el locuiește, pe calea cumpărării efective *cu excluderea oricărui intermediator*, dela oricare producător; pe baza unui certificat de cumpărare dela primpretorele cercului (dela primarul orașului) însă este îndreptățit a cumpără, deasemenea până la 15 Octomvrie 1916, pentru trebuința economiei sale pe teritoriul comitatului săcară, îndoitori, meiu, orz și ovăs, pe calea cumpărării efective, cu excluderea oricărui intermediator dela oricare producător. Proprietarii, cari țin animale pe teritoriul municipiilor orașenești nu pot cumpără pentru susținerea animalelor lor, tot așa nici instituttele publice, cari întrebuințează la întreprinderile lor industriale un contingent de vite, de orice fel, de peste 20 capete... Pentru prevederea acestui contingent de animale se dispune în § 8. al acestei ordonanțe.

Pe baza unei reprezentațiuni temeinice înaintate de primul oficial al comitatului, ministrul de comerț cu cel de interne și cu cel de agricultură pot concede ca partidele să se poată aproviziona și de pe teritoriul altor comune din comitat.

Procedura emiterii și întrebuițării certificatelor de cumpărare o stabilește o altă ordonanță.

Cel îndreptățit la cumpărare pe baza acestui paragraf este obligat să predea vânzătorului certificatul de cumpărare emis de autorități.

La stabilirea trebuinței pentru casa și economia sa poate socoti numai timpul până la 15 August 1917.

Consumentul, care se ocupă cu agricultura sau cu altă producțiune străveche poate să socotească sub titlul pentru trebuința casei porțiunea zilnică de 400 grami de făină pro cap — computându-se și vama, pulverea de făină și tărâțele — care anume corăspunde la o cantitate de produse de grâu, săcară și îndoitori la oaltă *numai de 18 kgr.*; alt consument însă poate să socotească *numai câte 10 kgr. pro cap pe lună* pentru toți aceia, cari beneficiază de regulă în economiă casei de proviziune în natură. Porțiunea de *meiu* o fixează primăria comunală.

Sub titlul pentru trebuința economiei, ceice au întreprinderi agricole, pot procura, pe lângă certificat de cumpărare, sămânța necesară pentru sămănat cum și produsele necesare la ținerea și îngrășarea animalelor lor de prăsilă și de folos în economie, pe cari nu le pot ținea din recolta ce ei o produc. Proprietarii altor întreprinderi pot să procure numai cantitatea de produse necesară pentru cei angajați în întreprinderea lor, cum și pentru ținerea animalelor de prăsilă, ce le reclamă continuarea întreprinderii. Alții, din contră, pot să procure numai cantitatea de produse necesare pentru trebuința casei proprii și pentru susținerea acelor animale, cari le sunt indispensabile pentru ocupațiunea lor sau la împlinirea chemării lor. Cu privire la procurarea cantității produselor destinate a fi prelucrate în întreprinderea partidei, cum și pentru procurarea cantității necesare la îngrășare sunt luate dispoziții în § 11 al acestei ordonanțe.

§ 6. Dacă celce a cumpărat produsele pentru acoperirea trebuinței casei și economiei sale pe baza §-ului 5, în urma schimbărilor în familia și economia sa, ar voi să vândă din cantitatea de produse, el ar putea să vândă numai *Societății pe acții pentru produse de rășboiu*, comisionarilor aceleia sau celor îndreptățiți să cumpere în sensul §§-ilor 8 sau 9.

III. Cumpărarea în scopul trebuințelor generale.

§ 7. În scopul prevederii și asigurării corăspunzătoare a populațiunii neaprovizionată cu produsele și făina amintite în ordonanța de față, problema autorităților administrative este, conform îndrumărilor, ce se vor da în timp apropiat de către ministrii competenți, a procura produsele și făina necesare pentru acest scop dela Societatea pentru produsele de rășboiu.

De procurarea cantităților necesare de bucate pentru scopurile amintite în alineatul precedent, cum și pentru interesele generale sau în scopul transportului se îngrijește S. p. a. pentru produsele de rășboiu.

Această societate poate cumpără pe întreg teritoriul țării apartinătoare sf. coroane ungare, și la această cumpărare poate să se folosească și de comisionari, cari trebuie să fie provăzuți cu certificate de cumpărare.

Soc. pe acții pentru produsele de rășboiu cum și comisionarii acesteia trebuie să dea adevăriniță în scris producentului despre produsele primite.

§ 8. În scopul asigurării produselor necesare la ținerea contingentului de animale (cai, vite cornute, porci, galițe etc.), ministrul de comerț în unire cu cel de agricultură și cu cel de interne poate să îngăduie organelor administrative comitatense și orășenești, instituțiunilor publice, mai departe stabilimentelor și întreprinderilor industriale, cari lucrează cu un contingent de animale mai mare de 20, să-și procure pe calea Soc. p. a. p. produse de rășboiu până la 15 Octomvrie 1916 atăta orz și ovăs de cât vor avea trebuință până la 15 August 1917.

§ 9. Ministrul de agricultură poate da imputernicire reuniunilor agricole și însoțirilor economice, în condițiile stabilite de dănsul, să poată cumpără semințe de sămănat cu scopul de a le vinde mai departe, și cu o cale poate stabili prețurile, pe cari au să le socotească la vinderea mai departe a seminței de sămănat cumpărate.

La vânzările și cumpărările făcute pe baza acestui § dispozițiile din alineatul prim al §-ului 5 nu se aplică.

§ 10. Comercianții (însoțirile), cari și pân' aci s'au ocupat cu cumpărări și vânzări de bucate, pe baza unui certificat de cumpărare, pot să cumpere bucate numai dela acel producent, a cărui producțiune destinată vânzării este cel mult de 100 măji metrice, socotind toate felurile de bucate înșirate în această ordonanță.

Cantitățile cumpărate pe baza acestui § se pot vinde numai Soc. p. a. pentru produse de rășboiu și comisionarilor acesteia.

§ 11. Cu privire la cantitatea ce se poate procura și la condițiile de prelucrare pentru producerea spirtului, a berii și fabricării malțului, cum și cu privire la alte prelucrări industriale, se va emite o altă ordonanță ministerială. Produsele necesare însă spre acest scop se vor putea procura exclusiv numai pe calea S. p. a. p. procurarea produselor de rășboiu.

§ 12. Fiecare întreprindere de morărit (comercială, pentru vama, moară economică etc.), în înțelesul ordonanței de față, numai așa poate primi bucatele spre prelucrare, dacă partida, care aduce măcinișul adeverește prin un act emis din partea primăriei comunale, prin care se atestază, că cantitatea respectivă o poate folosi just pentru trebuințele casei și

economiei, sau că aceasta, în înțelesul acestei ordonanțe, a obținut-o în mod legal.

Orice întreprindere de morărit poate să facă numai măciniș pentru vamă. Procentul vamei pentru măcinat nu poate trece peste 10% și-l stabilește autoritatea administrativă. Întreprinderea de morărit poartă registru separat despre cantitatea măcinată și păstrează și adevărurile aduse de măcinători. Primpretorele (primarul orășenesc) cum și plenipotențiații Soc. p. a. p. produse de războiu pot oricând să controleze aceste registre.

§ 13. Întreprinderilor de morărit le este interzis a măcina bucatele primite sub titlul de vamă pentru măcinat sau a le prelucra în oricare mod. Că anume câte și ce fel de bucate are sub acest titlu în magazin, întreprinderea este obligată a raporta la 1-ma fiecărei luni S. p. a. p. proc. produselor de războiu.

Proprietarul morii pentru vamă poate însă să rețină și prelucre pentru trebuința economiei sale atâta cât e necesar cu concesiunea primului funcționar al comitatului.

Întreprinderii de morărit îi este interzis a vinde bucate, făină sau oricare alte produse din morărit altuia decât S. p. a. p. produse de războiu, și nici a le pune în oricare alt mod în circulație.

IV. Prețul de cumpărare.

§ 14. Pentru produsele vândute pe baza acestei ordonanțe nu se poate contracta un preț de cumpărare mai mare decât acela, care corespunde în timpul predării lor pentru transport, prețului maxim stabilit pentru diferitele produse de către autorități.

Cei îndreptățiți la vânzarea mai departe a produselor cumpărate de ei, nu pot socoti prețuri mai mari decât celea încuviințate de ministrul de comerț în unire cu cel de agricultură.

V. Valoarea afacerilor. Dispoziții penale.

§ 15. Obligativitatea realizării afacerii contractate fără îndreptățirea de cumpărare conform ordonanței de față, cumpărătorul nu o poate urmări pe cale legală și afară de replătirea avansului, ce l'ar fi făcut, alt drept nu poate să-și afirme.

§ 16. Face contravențiune și se poate pedepsi cu închisoare până la 6 luni și cu pedeapsă în bani până la K 2,000—:

1. Acel producător, care înstrăinează din recolta anului 1916 partea aceea de grâu, săcară, îndoitori, meiu, orz sau ovăs, despre care știe că, în înțelesul ordonanței de față, nu are drept să o vândă, sau care conform §-ului 3, nu o oferă spre cumpărare Soc. p. a. p. produse de războiu, sau de care, în contra §-urilor 2, 3 și 4, dispune altfel, anume o întrebunțează, o macină, o consumă sau o prelucra.

2. Acela, care produsele cumpărate dela producător, pe baza §-ului 5, le vinde, în contra §-ului 6, altuia decât celui îndreptățit la cumpărare conform §-ului 6.

3. Celce-și procură numitele produse în contra dispozițiilor acestei ordonanțe.

4. Acel comerciant îndreptățit la cumpărare, care, conform §-ului 10, la vânzarea mai departe violează dispozițiile acestui §.

5. Celce mijlocește astfel de afaceri, despre cari știe, că lovesc în dispozițiile acestei ordonanțe.

6. Comisionarii S. p. a. p. produse de războiu, cari nu dau adevăruri în scris producătorilor dela cari cumpără produsele.

7. Celce nu observă sau violează vr'o dispoziție din §§-ii 12 și 13....

VI. Dispoziții finale.

În §§-ii 17, 18, 19, 20 și 21 se amintesc ordonanțele anterioare, cari stau în legătură cu ordonanța de față, indicându-se ce rămâne în vigoare din acelea și ce se schimbă; iar în §-ul 22 (cel din urmă) se indică că această ordonanță a intrat în vigoare cu 1 Iunie 1916 și că ea se referă și la Croația-Slavonia.

Un impuls vrednic de atențiune.

Un articol de comerț din cele mai căutate în timpul de față și pentru care se plătesc, comparativ cu timpurile normale, prețuri foarte urcate, sunt sdranțele. Comerțul cu acest articol îl poartă, la noi, precum deobște se știe, și acum, ca în alte vremuri, aproape exclusiv neguțătorii evrei, cari realizează prin el câștiguri extraordinar de mari.

Pentru a-și face publicul o idee că ce comoară zace ascunsă în sdranțele, cărora la noi se dă atât de puțină atențiune, lăsându-le să le adune de pe sate aproape pe nimica neguțătorii ambulanti, iată o tabelă a prețurilor, pro 100 kg. ce se pot obține de prezent pentru diferitele categorii de sdranțe:

pt. sdranțe de lână curată mai fină, bine păstrate, se plătesc prețuri dela	550—600—	Cor.
pt. sdranțe de cioareci, șube, obiele, țoluri de lână curată etc.	350—	„
pt. resturi de cojoace, peptare și bunzi	300—	„
„ cărpe și pleduri de lână curată etc.	350—	„
„ ciorapi de lână curată etc.	250—	„
„ resturi de haine vechi bărbătești de lână și jumătate de lână, etc., fără căptușală	170—	„
„ bluze și tricouri femeiești etc.	55—	„
„ sdranțe de in (nespălate 65—) spălate	90—	„
„ sdranțe de cânepă și bumbac etc.	60—	„
„ altfel de sdranțe de calitate mai slabă, cari nu s'ar putea sorta în categoriile mai sus indicate, de orice natură	25—	„

În vederea acestor prețuri mari, d-l Virgil V. Bontescu, director-substituit la „Ustredna banka“ din Budapesta, un bun cunoscător al comerțului cu sdranțe, a adresat la finele lunii trecute consistoriilor noastre, de ambele confesiuni, niște înviațiuni asupra modului, cum crede D-Sa că s'ar putea organiza valorarea sdranțelor de prin satele noastre — în favorul celor două orfelinate în înființare. D-Sa cere ca autoritățile superioare bisericesti, resp. preoțimea rurală, în urma ordinelor primite dela Centre să îndemne poporul, ca sdranțele ce le posedă în loc de a-le vinde, aproape pe nimic, să le ofere benevol orfelinelor.

În fiecare sat sdrantele, multe, puține câte s'ar afla, s'ar adună la oficiul parohial, într'un șopru, șură sau alt loc potrivit. Adunate în cantități mai mari s'ar transporta la centrul protopopesc sau centrul de unde s'ar face expediția mai departe cu trenul — la cumpărător. Cantitatea de sdranțe, ce s'ar putea adună în felul acesta pentru valorare în favorul orfelinatelor noastre, d-l Bontescu o evaluează la minimal 1—2 vagoane de fiecare protopopiat, ceea ce, considerând prețul de K 10—25,000, ce reprezintă un vagon, ar da sume considerabile, ce astăzi dispar în pungi străine. Și nu trebuie pentru aceasta decât puțină bunăvoință și organizație, ce s'ar putea face, chiar și în vremurile critice, ce trăim acum.

Impulsul dat de d-l Bontescu merită la tot cazul deplina atențiune a forurilor noastre superioare bisericești.

CRONICĂ.

Necrolog. *Eleonora Voileanu*, practicantă la centrala „Albinei“ din Sibiu, o distinsă absolventă a Școalei comerciale sup. române din Brașov, s'a stins din viață la 6 crt. în Sibiu în etate de 19 ani.

Rugare către băncile noastre. Rugăm on. noastre institute de bani, cari încă nu ne-au trimis datele cerute pentru „Anuarul băncilor române pe 1917“ să ne trimeată de urgență „Chestionarul“ umplut în ordine, căci „Anuarul“ se află deja sub tipar și institutele a căroră date nu ne vor sosi la timp vom fi nevoiți a le lăsa afară din această publicațiune a noastră.

La caz când „Chestionarul“ trimis de noi nu ar fi sosit la destinație ori s'ar fi pierdut, vom trimite, la cerere, altul.

„O lămurire“. După publicarea „Rectificării“ primite dela direcțiunea „Albinei“, reprodusă și de noi în Nr. trecut, „Unirea“ din Blaj, în numărul 55 dela 30 Mai a. c., sub titlul de mai sus încearcă a atenua și rectifică sensul aserțiunilor sale nesocotite asupra institutului „Albina“ susținând, că s'a dat aceloră o interpretare greșită din partea direcțiunii „Albinei“. Anume scrie:

„Nu am afirmat că „Albina“ în anul expirat s'ar fi clătinat în temelii în ceea ce privește *situația ei financiară*. Avem convingerea, că afară de direcțiunea „Albinei“ suflet de om o astfel de interpretare scrisului nostru nu a putut da. Și ca să nu rămână nici o nedumerire în această privință, iată declarăm, că noi finanțele „Albinei“ le ținem de cele mai strălucite și niciodată nu am dubitat, că acest institut este unul dintre cele mai solide dintre toate institutele financiare ale țării.

Nu suntem specialiști în afaceri de bancă, dar aceasta nu ne împiedecă ca să ne avem convingerile noastre privitor la acest puternic institut financiar.

Recriminările noastre au fost de alt ordin, să le zicem „veleități confesionale“. Aceste le-am susținut în ceea ce privește trecutul, știind că viitorul „Albinei“ este depus în alte mâni mai proclive a face rânduială, a împacă toate interesele, și a grupă pe toți cu însuflețire în jurul „Albinei“, care e a noastră — *a tuturor*“.

Ne bucurăm de această revenire a „Unirei“ asupra scriselor sale, cari eră mai bine, să nu fi văzut lumina tiparului.

Sumarul:

Banca Austro-Ungară. — Centrala institutelor financiare. — Influența războiului asupra viitoarei înfățișări a politicii comerciale. — Ordonanța guvernului cu privire la recolta anului de față. — Un impuls vrédnic de atențiune. *Cronică:* Necrolog, Rugare către băncile noastre, O lămurire.

„CHIORANA“,

institut de credit și econ., soc. pe acții, Șomcuta-mare.

Publicațiune.

„Chiorana“, institut de credit și economii, soc. pe acții din Șomcuta-mare, cu începere din 1 Iulie 1916, reduce etalonul de interese după depuneri cu 1% (un procent).

Depuneri nouă se primesc cu 4%.

Șomcuta-mare, la 27 Maiu 1916.

Direcțiunea.

„CONCORDIA“,

institut de credit și econ., ca soc. pe acții în Uzdin.

Aviz.

„Concordia“ institut de credit și economii societate pe acții în Uzdin, solvește după depuneri — afară de dare — 4% interese.

Direcțiunea.

„DETUNATA“

institut de credit și economii, societate pe acții în Bucium.

Anunț.

Aducem la cunoștință deponenților noștri cumcă începând din 1 Iulie 1916 etalonul intereselor la depuneri spre fructificare se fixează în modul următor:

Depunerile până la suma de 5000 K cu 4%, iar peste suma de 5000 K și cu anunț de abdicere de 1/2 an 4 1/2%.

Direcțiunea.